



Foto Robert Spousta

Miroslav Vilímc s Rafaelem Kubelíkem

HOUSLISTA MIROSLAV VILÍMČEK – NOVÝ ZAČÁTEK

✎ Miloš Pokora

Houslistu Miroslava Vilímcje jsme si zvykli pravidelně slyšet jako sólistu na recitálech a ve spolupráci s mnoha orchestry, vystupoval opakovaně s Českou filharmonií, nedávno hrál rovněž s Pražskými symfoniky nebo Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu. Do povědomí ale vstoupil především jako dlouholetý koncertní mistr České filharmonie. Tím větší bylo překvapení, když jsme ho od nové sezony v této roli přestali vidět.

Opustit místo koncertního mistra bylo vaše rozhodnutí?

Nakonec ano, ovšem až po racionálním zvážení stávající situace v České filharmonii. Poslání koncertního mistra jsem si vážil a plnil ho skoro 25 let. Považoval jsem ho za prvořadé a podřídil jsem mu další činnosti, například sólové či komorní. Uznával jsem starý typ koncertních mistrů, z České filharmonie třeba Bruna Bělčíka, který tímto povoláním skutečně žil a měl ho za vlastní uměleckou realizaci. Já to vnímal podobně, jedním slovem – bavilo mě to.

Proč tedy v tomto poslání nepokračujete?

Jak jsem již řekl, za to čtvrtstoletí jsem si užil stovek koncertů, spolupráce s vynikajícími dirigenty, krásných sálů po celém světě a dalo by se říci, že jsem „přestál“ asi pět šéfdirigentů a ještě daleko víc ředitelů. Ale zcela vážně – na všechna tato období vzpomínám velmi rád a nikdy v minulosti jsem neměl se žádným šéfdirigentem sebemenší problém. Se všemi jsem vy-

cházel výborně, při vzájemném respektu. Udělal jsem též všechno pro to, aby tato spolupráce byla z mé strany funkční i za současného šéfdirigenta Jiřího Bělohlávka, pod kterým jsem před mnoha léty hrál již jako zástupce koncertního mistra. Brzy jsem však zjistil, že o tuto spolupráci zájem není. Nějaký čas mi trvalo, abych poznal, že se s tím nedá nic dělat a další snaha o přízeň šéfdirigenta by mě stála marné síly, vnitřní pohodu a možná i pevné nervy. To vše mohu uplatnit jinde a jinak.

Možná to všechno osobně vnímáte jako příkoří. Podívejme se však na tuto záležitost z jiného úhlu. I když se ve vašem případě o nějakém vysokém věku zdaleka mluvit nedá, nesouvisí to s šéfdirigentovým záměrem orchestr výrazně omlazovat, funkční hráče nevyjímaje? S tím přece lze, samozřejmě v průběhu delšího času, souhlasit.

Ano, lze. Mnoho nadaných mladých hudebníků těžko shání zaměstnání a Česká filharmonie jim nemůže blokovat místa. Někteří hráči jsou po mnoha letech služby za svým zenitem, na druhé straně je mezi nimi spousta těch, kteří si počínají výborně i ve vyšším věku, mají navíc profesní a lidské zkušenosti. Mělo by se tedy v tzv. personálních obměnách postupovat nanejvýš citlivě. Pokud najednou vyměníme značnou část orchestru, zpretrháme nit, která váže umělecké generace k sobě. Negujeme tím tradiční hodnoty a předchozí zkušenosti. Myslím to obecně, nechci rozebírat, jestli se tak děje, či nikoliv. Domnívám se ale, že s mou osobou to má pramálo společného.

V čem tedy vidíte hlavní důvod své situace? Souvisí to s dávnými minulými událostmi v orchestru?

To si nemyslím. Šéfdirigent prostě hledá jiný typ vedoucího hráče. Já se snažím za všech okolností, a to i když se něco zrovna nedaří, šířit kolem sebe klid a tvůrčí náladu. Proti snaze o bezchybnost technických detailů nic nemám, naopak ji vítám, pokud není doprovázena stresujícím napětím. Pro mě zůstává největší hodnotou a radostí hudební prožitek. V tom se zřejmě liším od trenérského projevu a způsobů jiných vedoucích hráčů. Na druhé straně se tvářím velmi zamračeně, když se má např. měnit letitý smyk, o kterém jsem přesvědčen, že je správný. Nemohu si nevzpomenout na konflikt při šéfdirigentově požadavku změny tradičního smyku v předešlé Straussova Netopyra. Jako podřízený koncertní mistr jsem musel ustoupit, zatvářil jsem se však neochotně, což mi bylo později vyčteno. Vlastně jsem rád, že za tyto záležitosti, o kterých bych se dovedl a chtěl jako houslista přit, nenesu nyní odpovědnost. Těch výtek bylo více, například že při hře dostatečně neelektrizuji skupinu, nejsem zárukou uměleckého růstu ansámblu atd. Dnes ale necítím potřebu to vše rozebírat a obhajovat se. Chci se dívat pozitivně dopředu, oproštěn od všeho zatěžujícího, co působení na tzv. první židli v orchestru, včetně vztahu se šéfdirigentem, přináší.

V České filharmonii ale zůstáváte nadále?

Ano. Zažil jsem zde příliš mnoho, než abych se po nějakých poznámkách a dopisech šéfdirigenta urazil a odešel. Hledání nového koncertního mistra nyní pozoruji ve skupině zpovzdálí. Proběhl již jeden konkurz, ale zatím nikdo z uchazečů, kteří se do něj přihlásili, vybrán nebyl. Zmíněné místo jsem po dohodě s ředitelem České filharmonie Davidem Marečkem, se kterým jsme mimochodem vedli velmi korektní jednání, však uvolnil pro zvaní dalších vytipovaných kandidátů. Mou podmínkou definitivní změny smluvního zařazení ale i nadále zůstává to, že nový koncertní mistr konkurzem úspěšně projde. Určitě se to tak stane. Nebylo by jistě žádoucí a pro požadovaný „růst ansámblu“ dobré, aby první židle koncertního mistra byla dlouhodobě v týdenních intervalech jen jakýmsi „křeslem pro hosta“.

Jsem rád, že si nad těmito problémy uchováváte nadhled múzou posvěceného umělce a se „svým“ orchestrem stále žijete. Na jaké koncerty, které jste s ním absolvoval, nejvíce vzpomínáte?

Tak to je ještě z dob, kdy jsem nebyl koncertním mistrem. Jednoznačně nejvíce vzpomínám na Mou Vlast s Rafaellem Kubelíkem, Beethovenovu Devátou s Leonardem Bernsteinem a pak na mahlerovské kreace Václava Neumanna. Jako koncertní mistr mám samozřejmě v živé paměti koncerty, ve kterých jsem byl vytížen v nějakých závažných sólech. Rád jsem hrál Straussův Život hrdiny, ať to bylo s Vladimírem Ashkenazym, Kenem Ichirem Kobayashim, Zdeňkem Mácalem či s dalšími dirigenty. Rád však vzpomínám i na Sukovu Pohádku s Liborem Peškem. Nebudu dále vyjmenovávat, ten výčet by byl velmi dlouhý. Potěšily mě i moje letošní poslední koncerty v roli koncertního mistra v Ingolstadtu s výborným dirigentem Kentem Naganem. Opravdu s chutí a inspirován jsem si zde zahrál mimo jiné 2. Mahlerovu symfonii. Pokud to budu považovat za svoji rozlučku, byla reprezentativní, umělecky krásná a moc jsem si ji užil.

Předpokládám, že teď budete nadále intenzivně pokračovat v sólistické činnosti. Jakému repertoáru se chystáte věnovat?

Snad na to budu mít konečně více času. Jako koncertní mistr jsem se prioritně upínal na práci v orchestru, častokrát jsem odřekl sólové či komorní vystoupení, když v Praze nebyl můj kolega koncertní mistr, nebo byl nemocný. Ve skupině houslistů je situace jiná, pokud vím dopředu termín, mohu si to pružněji zařídit. Mám tedy nyní více časových možností a hlavně více energie, kterou mohu soustředit na vlastní aktivity. A repertoár? Mám doma ve skříni spoustu skladeb, které jsem celá léta plánoval nastudovat, ať již pro vlastní potěšení či pro koncertní uplatnění. Výhledově se nebudu nudit ani v důchodu, ta skříň bude asi stále přeplněná. Dlouhodobě jsem inklinoval k virtuóznímu romantickému repertoáru, zde mám spoustu dluhů, přesto nyní hledám i v jiných vodách. V nedávné době jsem např. uvedl s různými pražskými orchestry houslový koncert Viktora Kalabise, je to vynikající hudba, nově nalézám vztah k Bohuslavu Martinů. Těch plánů je mnoho.

Bytostně jste ale spjat s osobností našeho legendárního houslisty Jana Kubelíka, vedete Společnost Jana Kubelíka a hrál jste kdysi jeho 4. koncert s Českou filharmonií za řízení Václava Neumanna a za osobní přítomnosti Rafaela Kubelíka. Předpokládám, že ani na Kubelíka nezapomenete.

No vidíte, možná jsem již s Kubelíkem natolik vnitřně ztotožněn, že to ani nezmiňuji. Přitom Společnost Jana Kubelíka, které mám čest být předsedou, nedávno vydala další CD se zajímavými, zčásti nepublikovanými nahrávkami tohoto houslisty. Protože se CD zaměřuje především na interpretaci Paganiniho, což v tehdejší době kritika nazývala čarodějným umem, dali jsme CD název Jan Kubelík – Čaroděj houslí. CD se setkalo s úspěchem, je to motivace pro další akce, které směřujeme ke Kubelíkovým výročím v příštím roce, vzpomeneme totiž 75 let od úmrtí a 135 let od narození. Jako houslista budu po mnoha letech opět hrát jeho nejznámější koncert, B dur č. 4. Je psán za mimořádných okolností, těsně po úmrtí Kubelíkova synka Jana Graciána. Konec první věty obsahuje jakousi tajemnou předtuchu blížící se smrti, emotivní obsah se pak přelévá do baladické druhé věty, plné smutku. Tragická událost vdechla koncertu hlubokou výpověď, která oslovuje. Budu ho hrát s klavíristou, bratrem Vladislavem, na koncertě pořádaném v květnu Českým spolkem pro komorní hudbu při České filharmonii v Sukově síni Rudolfiny. Mám radost také z toho, že o zmíněný program projevíla zájem celá řada českých a moravských Kruhů přátel hudby.

Proč s klavírem a ne s orchestrem?

Sám Kubelík často hrával své koncerty na recitálech právě s klavírem. V tomto spojení totiž vyniká řada zajímavých detailů. Barvitou instrumentací ale samozřejmě může poskytnout jediné velké symfonické orchestry. Koncert budu hrát také s Plzeňskou filharmonií, a to v Plzni i jiných městech včetně Prahy. Mimochodem, k Plzeňské filharmonii mám letitý vztah, často jsem s ní hrál a společně jsme uskutečnili i významný projekt kompletního natočení 14 houslových koncertů klasického francouzského skladatele černošského původu Chevaliera de Saint-George. Byla to první ucelená nahrávka této hudby ve světě s tehdejší šéfdirigentem, velmi nadějným Františkem Preislerem, který, bohužel, předčasně zemřel. Na příjemnou atmosféru při natáčení dodnes rád vzpomínám a doufám, že si tento pocit obnovím i při provedení Kubelíkova koncertu.

A co vaše spolupráce s komorními soubory?

Nedávno jsem založil smyčcový komorní orchestr Harmony Prague, s nímž jsme v letošním roce uspořádali ve Velkém sále Novoměstské radnice celý cyklus koncertů pod názvem Stylové večery. Každý z těchto „večerů“ byl zaměřen na jinou programovou oblast. Nejedná se o tzv. turistické koncerty, kde se hrají jen ty nejpobulárnější hity, nýbrž o posluchačsky hodnotné programy, jeden z nich byl např. věnován hudbě 20. století. Vytvořili jsme si určitý způsob vstřícné komunikace s publikem a skvělá atmosféra, která ji provází, mě nabíjí energií a chutí pokračovat i v příštím roce. Kromě toho rád hraji v různých nástrojových kombinacích, s akordeonem nebo harfou, v rodinném houslovém triu a v mnoha dalších komorních i symfonických tělesech, jako jsou např. Musica Lucis Prague či orchestr Symphony Prague, se kterým jsem několikrát vystoupil doma i v zahraničí jako sólista.

Vypadá to, že žijete jen s houslemi v ruce. Máte také čas na nějaká „hobby“?

Když chce člověk něco dělat, vždycky si čas najde. Já si nedovedu třeba představit život bez rekreačního sportu. V mládí to byl hlavně stolní tenis, nyní tenis, pravidelně hraji také florbal. Sport vyplaví z hlavy přebytečné napětí, mohu to hudebníkům, zvláště těm hodně vytíženým, vřele doporučit. Více mě zatěžují šachy, hraji je závodně, na první šachovnici za jeden tým v krajském přeboru. Během sezony takto trávím každou druhou neděli, tyto dny z kalendáře rovnou odepisuji. Po šachových bitvách se nejraději chápu opět houslí, tím se nejlépe zregeneruji. Jinak píšu obsáhlou teoretickou šachovou knihu a chci zpracovat podrobný životopis Jana Kubelíka. Někdy později, s určitým časovým odstupem, bych chtěl sepsat vzpomínky z působení v orchestru. Organizuji také dnes již čtrnáctiletý festival koncertů Hudba v synagogách plzeňského regionu, ve kterém před několika lety vystoupila i legendární houslistka Ida Haendel, Josef Suk a další. Určitě bych si vzpomněl na mnoho dalších věcí a plánů. Raději je ale vypočítávat nebudu, je jich moc a já bych se nechtěl stresovat tím, že se stihnout nedají. Naopak se chci těšit na vše příjemné, co mě baví a čemu se budu moci v rámci svého omezeného času věnovat. ■